

Mùa Xuân Nào Thanh Bình Trên Quê Hào Ng?

Tác Giả: Tô Đáng

Thứ Ba, 25 Tháng 1 Năm 2011 20:43

Tôi mß đßn mßt mùa xuân thanh bình trên quê hào ng?

Vào khoßng thß kß thß 18, 19, lßn thß nhßt dân tßc ta khßn khß vì Trßnh Nguyßn phân tranh, vßi sông Gianh là ranh gißi. Đßn gißa thß kß thß 20, chính chúng ta lßi sßng trong cßnh sông Bßn Hßi ngăn đôi hai mißn Nam Bßc. Lßn thß hai này vì lý do nßi chißn thì ít, mà bßi ý thßc hß và các thß lßc ngoßi lai thì nhißu. Tuy ß thßi đißm đó sß đi lßi trong nßc còn thißu đß phßng tißn, gißy má khám xét rßt là khó khăn, nhßng ngßi dân còn có thß lßa chßn vißc đi hay ß. Riêng tôi, nguyên là sinh viên Hà Nßi, cách đây đúng năm mßi mùa xuân, bßng nhiên lßi may mßn đßc ăn mßt cái tßt trên cß ba mißn đßt nßc. Đß mà có đßp đß dàng quyßt đßnh cho vißc chính mình nên ra đi hay ß lßi, cũng nhß đßc nhìn tßn mßt phong trào đi cß vĩ đßi cßa đßng bào mißn Bßc. Vßy xin kß lßi mßy nét xuân tß thuß đó.

Kß ngßi đi

Khi Hißp Đßnh Genève đßc ký kßt vào ngày 21 tháng 7 năm 1954 gißa Thß Trßng Qußc Phòng Tß Quang Bßu cßa Vißt Nam Dân Chß Cßng Hòa và Tßng Henri Delteil cßa Pháp, Vißt

Mùa Xuân Nào Thanh Bình Trên Quê Hỡi Ng?

Tác Giả: Tô Đßng

Thứ Ba, 25 Tháng 1 Năm 2011 20:43

Nam bß chia cßt làm hai mißn. Phía Bßc vĩ tuyßn 17 thußc phe Cßng Sßn, phía Nam thußc phe Qußc Gia. Lßc lßng Cßng Sßn và đßng bào tßp kßt ra Bßc sß do Quân Đßi Vißt Minh đßm trách, trong hßn 200 ngày tß Cà Mßu, 300 ngày tß Trung Bß. Lßc Lßng Qußc Gia và đßng bào di cß vô Nam sß do Quân Đßi Vißn Chinh Pháp đßm nhßn, trong hßn 80 ngày phßi rßi khßi Hà Nßi, 100 ngày rßi khßi Hßi Đßng, và 300 ngày rßi khßi Hßi Phòng. Tuy có thßi gian đß chßn lßa trßc khi bßc màn tre buông xußng vùng đßt Cßng Sßn, rßt nhißu gia đình chßu cßnh ly tan vì có kß ra đi ngßi ißi. Dân Nam tßp kßt lo lßng, dân Bßc di cß hoang mang. Nhßng lo sß nhßt là ngßi dân thành phß, và nhßng quân công cán chính cßa chính phß Qußc Gia mßi đßc hình thành trßc đây ít năm. Đi thì công ăn vißc làm ra sao, mà ở lßi thì chß đß Cßng Sßn lißu có buông tha cho đßc sßng yên ßn? Hay mißn cßng phßi đi mít tinh, đß hßc tßp, làm kißm thßo sußt ngày, đâu chß có đßa vui nhßy hòa bình Sơn Đß Mi. Trßc cß Hißp Đßnh chßng mßt tháng, Ngô Đßnh Dißm mßi đßc Qußc Trßng Bßo Đßi bß nhißm làm Thß Tßng. Nhßng trên thßc tß thì tình hình đßt nßc lúc này vô cùng rßi ren vì sß tranh chßp đß đßi cßa các đßng phái Qußc Gia, vì sß chuyßn quyßn chßm chßp tß tay ngßi Pháp, và sß can thißp gián tißp cßa ngßi Mß. Và đã chßng mßt ai tin Hißp Đßnh sß vßn hßi nßi hòa bình cho Vißt Nam qua Tßng Tuyßn Cß đß trß hai năm sau.

Lúc này, mßt sß sinh viên trßng Quân Y và tôi đang theo hßc khóa hußn luyßn quân sß tßi trßng Liên Quân Đà Lßt (EMIAD, Ecole Militaire Inter-Armes de Dalat). Tß đây tôi mßt hßn sß liên lßc trßc tißp vßi gia đình ß ngoài Bßc. Tin tßc nhßn đßc thì khi vui khi buồn, mà qua mßt sß bßn bè vô Nam kß lßi, đôi lúc tôi thßy vißc gia đình ß là mßt lßm lßn. Tôi hßc bên quân Đßc nên mußn xin phép ra Bßc thăm thú tình hình cũng khó đß đßc chßp thußn. Nếu tôi theo Y khoa, thì chß cßn xin làm 'hß tßng viên' (convoyeur) là đã có cß hßi đßc đi ra Bßc, có thù lao đß phß trách y tß trên các con tßu há mßm chß đßng bào di cß vào Nam. Nhß vßy có thß tai nghe mßt thßy cßnh đßng bào bß quê chßy Cßng Sßn, và đß có quyßt đßnh nên đi hay nên ß. Vß lßi, tình hình trong Nam lúc này đang còn rßi ren và cũng chßng sáng sßa tßt đßp gì, nên nhißu bßn tôi cho rßng có lß gia đình ß mißn Bßc là yên ßn hßn. Dân chúng hßt sßc hoang mang, vì có ngßi đã vô Nam lßi trß ra Bßc, có ngßi đã ra Bßc lßi vô trß lßi Nam. Thß mà vào nhßng năm sau, còn nhißu ngßi phßi lißu mßng vßt tuyßn đß vß mißn đßt Tß Do, khi cßu Hißn Lßng và hai bß sông Bßn Hßi đã chính thßc trß thành vùng phi quân sß.

Xuân vß trên ba mißn đßt nßc

Tßt năm 1955 là tßt đßu tiên tôi xa gia đình, nhßng là mßt cái tßt thßt đßc bißt vßi tôi. Thß thì tßi sao tôi không ghi chép hay vißt lßi mßt chút gì ngay thßi bußi đó? Có thß vì mình không phßi là nhà văn nhà báo? Đã hßn năm mßi năm trôi qua tß đß ßy, nhißu nhân danh, đßa danh tôi có thß không nhß cho đúng, nhßng nhßng nét chính cßa câu chuyßn thì khó mà quên đßc. Tôi đang ß trß tßi mßt căn nhà đßng Ngô Tùng Châu Sài Gòn đß hßc tißp ngành Đßc. Mùa xuân mßi đã tßi trong cái nßng gay gßt cßa Sài Gòn. Tôi chß a hình dung đßc rßi mình sß ăn tß ra sao, mà cũng không thßy bà chß trß sßa soßn gì đßc bißt đß mßng năm mßi. Trong thßi gian

Mùa Xuân Nào Thanh Bình Trên Quê Hồn Ng?

Tác Giả: Tô Đßng

Thứ Ba, 25 Tháng 1 Năm 2011 20:43

---

này, håu hät dân väa di câ chäng måy ai nghĩ đän chuyän tät nhät, vì còn đang câ gäng thích nghi väi đäi säng måi, còn phäi täm các căn nhà nghèo nàn, chät häp và nóng näc. Nhä trong khu Bàn câ, ngã ba Ông Tß, chä Câu Kho väi ngõ häm quanh co, nhä häp và läy läi sau nhäng cân måa. Vào ngày 28 Tßt, chät bác sĩ Can, ngäi chú vä bên mä tôi, täi häi tôi có muän theo phái đoàn câa ông ngày mai du ngoän ra Bâc. Chú thím tôi sä thäp tùng Đâc Tßng Giám Mâc Rhodain câa Cao ßy Tß Nän Liên Hiäp Quâc, hiän có mät täi Viät Nam đä thäm viäng các träi tän nät Bâc täi Nam vào đäp tät. Sau này, có lúc tôi nhä läm là Đâc Tßng Giám Mâc M. Feltin câa đäa phän Paris. Trong phái đoàn, tôi sä làm thông đâch viên cho Đâc Tßng Giám Mâc Pháp. Chú Can tuy hän tôi câ mäi läm tuäi, nhäng rät thân thiät väi tôi tä nhäng ngày chú häi câ vä Hà Näi. Lúc mäi vào Nam, chú làm Tßng Thanh Tra Phä Tßng ßy Di Câ, mät câ quan täa läc trên đäng Phan Thanh Giän (Le Grand De La Liraye) gän träng trung häc Gia Long. Có lä thäy tôi thäng than phiän vì Hiäp Đänh Genève mà phäi läu läc mät mình, nên chú bäo tôi hãy nhân đäp ra Bâc này mà quan sát tình hình xem sao. Tôi có thä liên läc và tìm cách đón câ gia đình vào Nam, hay nåu muän cũng có thä trä vä säng cùng gia đình ä Hà Näi.

Sáng 29 Tßt, đèn đäng väa tät, träi mäi tä mä sáng, chú thím Can đã đän đón tôi täi căn nhà trä. Tôi mäc mät bä âu phäc nâu nhät, thät chiâc cà vät mäu đä đäm chäng träng, mang theo mät túi hành lý nhä, räi leo lên chiâc Jeep xanh đäm câa Phä Tßng ßy Di Câ. Xe chäy nhanh qua các khu phäim väng đäy bóng nhät läp lánh câa nhà läu cây cao, trên mät đäng còn ät đäm säng đäm. Chúng tôi vào trong dinh Gia Long đä đón Đâc Tßng Giám Mâc lên đäng. Chä vài phút sau, ngài đã đi tä câu thang trên gác xuäng phòng khách, niäm nä bät tay và chào häi täng ngäi. Ngài häng hào khäe mänh, nét mät hiän häu, läi nói khoan hòa. Phái đoàn lên xe ra thäng phi träng Tân Sän Nhät. Näi đây, Täng Paul Ely, Cao ßy Pháp täi Đông Đäng, đã dành sän chiâc máy bay trang bä đâc biät, bàn ghä có đäm bäc nhưng đä träng lä, cùng phi hành đoàn riêng câa ông đä Đâc Tßng Giám Mâc sä đäng trong suät cuâc hành trình. Mät Đâi Úy Pháp là sĩ quan häu cân cho ngài, sau này đã trä thành ngäi bän đäng hành nhät thäi câa tôi. Chuyän bay thät êm ä, vì thäi tiät lúc đó tuyät häo. Sau mäy giä máy bay đã vào täi không phän Hiä Phòng, räi nhä nhàng đáp xuäng phi träng Cát Bi. Nhìn qua khung câa xuäng vänh Bâc Viät phía đäi, tôi chät nghĩ nåu đäc đi thäm thäng cânh Hä Long träc khi phäi räi bä đät Bâc thì thú vä biät bao. Mät kä quan câa đät näc mà tôi chä mäi biät qua sách vä báo chí. Phái đoàn đäc các nhân vät cao câp trong chính phä đän tän sân bay đón räc. Räi mäy chiâc công xa mang biän sä VNB đã đäa chúng tôi vä ngay Tòa Đâi Biäu Bâc Phän, qua nhäng con đäng räng räi mà sinh hoät nhäng đäng. Hiä Phòng trông giäng mät thành phä chät. Tuy väy, đäc hai bên phä cũng có chä dân chúng tä täp đông đäo chào mäng đoàn xe câa Đâc Tßng Giám Mâc.

Chúng tôi đã län lät đi thäm mät sä các träi täm câ đäc đäng lên väi nhäng đäy läu väi nhà binh. Các träi này ä räi rác chung quanh Hiä Phòng, nhiäu träi đäc thiät läp täi các khu đät träng tä phi träng vào đän thành phä. Mäi träi läi chia ra làm nhiäu khu nhä, ngăn cách bäi nhäng hàng rào dây thép gai bao quanh, có lä đä tránh sä län län hay va chäm câa các dân tän nät ngä đäa phäng. Đäng bào chä đäc di câ đä sä quä quán täi vùng đäng bäng sông Häng. Ngäi ta vui mäng và kính cân cúi chào khi đäc Đâc Tßng Giám Mâc thäm häi. Tôi thäy câ dân

Mùa Xuân Nào Thanh Bình Trên Quê Hồn Ng?

Tác Giả: Tô Đßng

Thứ Ba, 25 Tháng 1 Năm 2011 20:43

---

bên lßng bên giáo, ngßi già trẻ em, có gia đình hay đßc thân. Gia tài họ mang theo đßc đßt trên các phßn gß sai. Thßng chß là mßt ít hành lý trong nhßng chißc bß hoßc tay nßi nhß, và mßt sß vßt đßng thßng nhßt thßt nghèo nàn. Tôi đã len lßi qua nhißu trßi đß tìm hißu vß tình trßng ăn ß hißn tßi, vß nguyßn vßng trong tßng lai cßa đßng bào. Và khi vßi chui qua mßt hàng rào kßm gai, vì bßt cßn, tôi đã đß áo bß móc rách mßt vßt, sau này tôi phßi đem mßng lßi tßi mßt hißu may đßng Tô Do (Catinat). Phái đoàn chúng tôi đßc khoßn đßi thßt chu đáo bßi Tòa Đßi Bißu Bßc Phßn, hßt tißc lßn lßi đßn tißc nhß. Đß mßng xuân, có nhißu thßc ăn khai vß khoái khßu, nho táo nhßp cßng và rßu tây rßu lß đß loßi. Đa sß các công chßc trong chính quyßn và các vß chßc sßc Công giáo đßu nói thông thßo tißng Pháp, nên nhißm vß cßa tôi quß thßt là nhß nhàng. Thßnh thoßng lßm tôi mßi đßc Tßng Giám Mßc hßi chuyßn. Nhßng ngày giáp tßt tßi Hßi Phòng, tôi đã cß tìm cách bßt liên lßc vßi gia đình mà không kißm đßc ai quen đß cho tin tßc. Tôi cũng không dám mßo hißm đi xe hßa vß lßi Hà Nßi, sß bß khám xét ngßt nghèo, nên đành bß hi vßng có thß bàn tính đi hay ß cùng vßi bß mß và anh chß em.

Nhßng tßt đã đßn thßt rßi, trong mßt thành phß đang rßi vì dân chúng bß vào Nam gßn hßt. Trßi mißn Bßc vô tâm, vßn chuyßn sang mùa xuân hi vßng cßa vòng tußn hoàn thßi gian, mà không gian còn nhß tßi trß tuyßt đßp. Tuy ngßi ta không nghe tißng pháo nổ, không thßy chß hoa náo nhißt hay cßnh ngßa xe tßp nßp và áo qußn sang trßng, nhßng đó đây không khí vßn mang đßy hßng sßc. Cßa riêng mùa xuân mißn Bßc. Trßi hßi se lßnh, thßnh thoßng thoáng có mßa bßi nhß nhßng hßt sßng bay, chßng làm ßt áo ngßi lß thß. Chß tißc rßng dân tßn không còn lòng đß nào mà vui đón xuân. Hß vßn ngßn ngang nhßng ßu tß vß tßng lai bßt đßnh và mang mang nißm tâm sß cßa giß phút chia ly thßt dài.

Sáng mßng mßt Tßt chúng tôi ra phi trßng Cát Bi đß lên máy bay vß Huß. Mißn Trung cũng đã giúp mßt sß bà con mißn Bßc đßnh cß. Xußng phi trßng Phú Bài, chúng tôi đßc các vß chßc quyßn tßi Tòa Đßi Bißu Trung Phßn tißp đón và đßa vß khách sßn Morin. Lßi tißc từng chúc tßng mßng xuân. Đây là lßn đßu tiên mà tôi có đßp ăn tßt ß Huß. Khí hßu rßt đßu dàng, không nóng mà cũng chßng lßnh. Bßu trßi trong sáng đßc bißt, nhßng ít thßy khách du xuân và tißng nói cßi i trên đßng phß. Ngßi ta theo lß đã mßng mßt ăn tßt ß nhà. Trên vßa hè ngày đßu năm, tôi không đß ý thßy xác pháo hßng, nßu pháo đã đßc đßt tß đßm giao thßa? Gió mát thßi nhß nhàng lên tß phía sông, thßi tißt khác hßn cßnh nhßng bßc cháy ngày hè hay mßa tßm tß mùa đông. Tôi đã không lßi đßng đßp này đß thăm vißng mßt sß bè bßn mà tôi đã hßn hßnh làm quen mùa hè vßa qua. Vß lßi, phái đoàn lúc nào cũng bßn rßn làm vißc tß sáng tßi chißu. Vào lúc chßp tßi, sau bßa cßm chißu, vß Đßi Ủy tùy viên ngßi Pháp đã chß tôi đßo chßi qua mßy khu phß chính. Chúng tôi trò chuyßn vß chuyßn đi. Thành phß đã lên đèn, hàng quán đßu đóng cßa. Ngßi dân đßng nhßng sßm, có lß chß còn mßy con đß cßa ca nhi là sßng đßng. Rßi xe chúng tôi chßy đßc theo con đßng tßi vßng bên sông Hßng xußng tßi chùa Thiên Mß. Bóng tháp lßng lß vßt lên thßnh không, tßt cß mß ßo trong thßi gian nhßng ngßng trôi. Tßi Huß, phái đoàn còn có thăm vißng mßt sß các Trßi Cô Nhi Quß Phß cßa Công giáo. Sß tß chßc chu đáo, cách đßi xß vßi ngßi thß hßng nhßn hßu, làm tôi vô cùng bßi phßc các vß qußn trß nßi đây.

Mùa Xuân Nào Thanh Bình Trên Quê Hòn Ng?

Tác Giả: Tô Đßng

Thứ Ba, 25 Tháng 1 Năm 2011 20:43

Mßng 2 Tßt, phái đoàn đi tß Huß vào Đà Nßng qua đßo Hßi Vßn, bßng mßy chißc xe nhà binh Âu Mß loßi Hotchkiss, Chrysler, Peugeot. Chißc máy bay riêng đã đß c chuyßn tß Phú Bài vß đßi Đßc Tßng Giám Mßc tßi Phi Trßng Đà Nßng. Vì ngài mußn dùng đßng bß đß mßc kích cßnh trßi xanh mây trßng lßn vào núi mà phía đßi là bißn Thái Bình xanh bißc bao la. Tßi đßo, trßi xuân trong sáng và đßu mát. Đoàn xe leo nhanh vßi tißng rß ga rßt gßp trên con đßng hßp lßi thßt đßc và quanh co. Tß trßm nghß trên đßnh cao, lúc đß đßc, thßnh thoßng tißng thßng lßi rít lên qua các khúc quanh hißm nghèo. Nhßng chißc xe nßi đßoi nhau, lao nhanh nhß tên bßn. Nhßng ngßi ngßi xe có cßm giác an toàn vì xe chßy nhß bám dính lßy mßt đßng, tôi thßt phßc tài mßy ông tài xß nhà binh Pháp. Xußng hßt đßo, khí hßu bßt đßu nóng nßc hßn lúc ß Huß. Đßn đßu thß xã, phái đoàn đßng lßi ít phút khi đß c Henri Delteil, vß Tßng Quân Đßi Vißn Chinh Pháp đã ký vào Hißp Đßnh Genève nghßnh đßn. Sau đß, phái đoàn đß c các vß chßc sßc tßi Đà Nßng tißp rßc đß đßa vß Tòa Tßnh Trßng. Lßi tißc từng chúc tßng linh đßnh. Và cũng đß c nghe báo cáo vß tình trßng di cß chung trong vùng này. Tßi đßy, ngoài các trßi tßm cß, phái đoàn còn đi thăm mßt sß Cß Sß Tß Thißn do mßy vß Linh Mßc và bà Sß hßng đßn. Đà Nßng là mßt thành phß rßt đßp có nét tây phßng cßa mißn Trung. Là nßi tôi đã ß chßi vßi Tißu Đoàn Thißt Giáp cßa Đßi úy Nguyßn Duy Hßnh khi di chuyßn tß Bßc vô Nam vß đßng trßi ß sân Vßn Đßng thành phß vào đßp hè năm trßc. Cũng là nßi tôi làm vißc sau khi ra trßng ß Đßi Đßi Kho Y Đßc 21 (DAS, Dépôt d'Approvisionnement Sanitaire) hai năm sau.

Sáng mßng 3 Tßt, phái đoàn ra Phi Trßng Đà Nßng, và lên máy bay vß Sài Gòn. Chuyßn bay nhß nhàng êm ß. Tßi Phi Trßng Tân Sßn Nhßt, chúng tôi chào tß bißt Đßc Tßng Giám Mßc đßa phßn Paris, rßi ra xe cßa Phß Tßng ßy Di Cß đã chß sßn. Tôi trß vß ngay nhà trß, thßy còn ngày giß đß cùng bßn bè tißp tßc vui xuân. Sài Gòn chß còn rßt ít không khí tßt, vì mùa nßng vô tình đã làm gißm bßt vß đßp đßu năm. Chß Hoa Nguyßn Huß (Charner) đß c đßp tß chißu 30. Nhßng bußi lß xin quß hái lßc ß chùa chißn, Lăng Ông cũng đã thßa thßt. Phß xá vßng vß, trßng hßc công sß chßa mß cßa làm vißc lßi. Nhißu hàng quán còn nghß tßt. Nhßng ánh nßng chói chang vßn thoáng làm nßi bßt mßu trßng trinh nguyên cßa nhßng chißc áo bà ba mßi trên ngßi thißu nß mißn Nam. Và ban đßm, nßi thß đô hoa lß vßn ßn ào vì Sßng Bài Đßi Thß Gißi, vì các dàn nhßc Phi Lußt Tân tßi nhißu vũ trßng...

Nhißm vß tôi trong chuyßn đß thßp từng Đßc Tßng Giám Mßc cßa đßa phßn Paris vßa qua thßt quá đß dàng. Vì thßi ßy, ngßi Vißt đa sß thông thßo tißng Pháp, tôi lßi chßng phßi vißt báo cáo, hay phóng sß giß. Nhßng riêng tôi thì đß c hßng mßt mùa xuân mßi trên cß ba mißn đßt nßc thân yêu. Đß có thêm nißm tin ra đi là đßng, tuy tôi tißc không đß c gßp bß mß chß em khi gia đßnh quyßt đßnh ß lßi Hà Nßi. Mßy năm sau khi tôi sang Paris du hßc, tôi không nghĩ Đßc Tßng Giám Mßc nay là mßt Hßng Y có còn nhß giß đßn cßu sinh viên trß là tôi, tßng làm vißc thông đßch nhân đßp ngài thăm vißng Vißt Nam thßi di cß.

Nhßng mùa xuân qua

Mùa Xuân Nào Thanh Bình Trên Quê Hương?

Tác Giả: Tô Đông

Thứ Ba, 25 Tháng 1 Năm 2011 20:43

Tôi đi u năm 1955 đã xảy ra biết bao nhiêu biến cố bất ngờ và xáo trộn tại miền Nam do các đảng phái, giáo phái. Phải sau cuộc Trưng cầu dân ý trước thềm Báo Đới, vào ngày 26 tháng 10 năm 1955, Việt Nam Cộng Hòa mới chính thức được thành lập. Thời gian kế tiếp, tôi được ăn nghỉ tại Sài Gòn, tại Paris, tại Đà Lạt. Nhờ ng cái tốt đẹp biết rất vui về của Sài Gòn, xem ch Hoa Nguyễn Hu, đón giao thừa tại chùa Xá Lợi, đi xin qu tại Lăng Ông. Và nhờ ng cái tốt tha hồ ng nghỉ an bình của Paris, đi vũ tại Nhà Đông Dông, Hội xuân tại Maubert Mutualité. Hay tại Đà Lạt đi hoa mai, pháo nổ, và khu ch trung tâm đông ngh t ng i mua sắm.

Nhờ xuân 1975 tại Sài Gòn hai mươi năm sau lại là một cái tốt mà tôi không thể quên được. Chiến tranh mà ai nấy đã chán ng y đang tràn d n v th đô. Dân Sài Gòn ăn tốt trong tâm trạng ch đ i m t b i n c không vui. Tôi có cảm tưởng như cây mùa xuân của Trưng ng D c Sài Gòn năm y đã nh u ph n ít đậm ch i n y l c, không khí nh n nh p ngày tốt th t kém h n so với nhờ năm trước, và nét lo l ng thoáng hi n ra trên v m t c a nh u nhân viên và sinh viên nhà trường. Rồi biến cố tháng t p xu ng nhanh nh c n bão t, vi c b n c ra đi hay i l i phi toan tính trong kho nh kh c. B ng nhiên bao nhiêu gia đình ly tan. Hòa bình ló d ng mà m nh ai ng i y ch y. Đâu còn thời gian s a s o n, hay đ c c p ph ng ti n di t n nh th i di c . Chú tôi, ng i Trưng Thanh Tra Ph Trưng y Di C năm x a, c xoay s tìm đ cách mà r i c gia đình đ u b k t i. Tốt c phó thác cho đ nh m nh! Đâu là quy n đ c t do l a ch n?

Tôi d o đó đ n nay, đã ba mươi mùa xuân n i đ t khách. Tại Hoa K, nhờ ng Hội tại của ng i Việt theo thời gian ngày càng đ m u s c l b . Tôi không quên buổi H p M t T t th ba m i này, T t t D u 2005 với Hội D c Sĩ Việt Nam tại Hoa K. Ban Ch p Hành và Hội Đ ng Qu n Tr tài ba tr trung. Ban Báo Chí và Ban Văn Ngh xu t s c. Đã mang l i cho gi i chúng ta m t mùa xuân hi v ng. Đ cho tôi m đ n m t mùa xuân nào thanh bình trên quê hương?